

Nr 3**Lagutskottets betänkande med anledning av motion om vidareutbildning av överförmyndare****Motionen***Yrkande*

I motionen 1975:326 av herr Henmark (fp) och fru Fränkel (fp) yrkas att riksdagen beslutar begära, att regeringen initierar och med statliga medel genomför den nödvändiga vidareutbildningen av redan verksamma eller under året valda överförmyndare samt att detta sker i så god tid att överförmyndarna genomgått utbildningen före den 1 januari 1976.

Motivering

I motionen framhålls att nya och betydligt ökade krav ställs på överförmyndarna från och med den 1 januari 1976. Några anstalter har dock ännu inte vidtagits för att bibringa överförmyndarna erforderliga kunskaper och inte heller har enligt motionärerna några åtgärder skisserats. Motionärerna påpekar att överförmyndarna själva har uttalat, att de inte utan föregående utbildning har några möjligheter att ta ställning till frågor som rör t. ex. förvärv, inteckning eller försäljning av fastigheter. Tidigare har överförmyndarna inte haft anledning att sätta sig in i sådana ärenden, eftersom de har handlagts av rätten.

Motionärerna anför vidare att överförmyndarna visserligen allt framgent skall vara kommunalt valda personer. Efter det att statsmakterna nu har beslutat om nya och väsentligt utvidgade arbetsuppgifter för överförmyndarna, måste det enligt motionärernas uppfattning emellertid vara ett rimligt krav att staten också gör en insats för att överförmyndarna skall få de kunskaper de behöver för att rätt fylla sina uppgifter. Staten bör därför ta på sig ansvaret för deras vidareutbildning.

Ny lagstiftning om förmynderskap

År 1974 beslöts vissa ändringar i reglerna om förmynderskap (prop. 1974:142, LU 1974:38, SFS 1974:1038). Ändringarna, som träder i kraft den 1 januari 1976, innebär bl. a. att överförmyndarna får vidgade uppgifter. Prövning av tillstånd till förvaltningsåtgärder, t. ex. tillstånd till försäljning av fast egendom, läggs sålunda i sin helhet på överförmyndaren. Han skall vidare bl. a. bestämma arvode till förmyndare och gode män samt avgöra

i vilken mån arvodena skall betalas av allmänna medel.

Det nuvarande systemet med kommunalvalda överförmyndare har be- hållits. Kommunerna får dock möjlighet att i stället för överförmyndare utse överförmyndarnämnder. Reglerna om ersättning till överförmyndare har ändrats så att verksamheten inte längre skall bekostas genom avgifter från de omyndiga utan i stället betalas av kommunerna.

Föräldrabalken (FB) innehåller f. n. inte några bestämmelser om över- förmyndares kompetens i annan mån än att det föreskrivs att överförmynd- dare skall vara väl förfaren i praktiska värv. I de nya bestämmelserna har detta krav slopats.

I samband med behandlingen av propositionen med förslag till ändringar i FB prövade utskottet även en motion (1974:1949) med yrkande om att kravet på förfarenhet i praktiska värv skulle bibehållas och kompletteras med krav på erfarenhet i ekonomiska och juridiska frågor. I sitt av riksdagen godkända betänkande (LU 1974:38) avstyrkte utskottet bifall till motions- yrkandet. Utskottet underströk emellertid det angelägna i att den som väljs till överförmyndare och ledamot i överförmyndarnämnd är väl kvalificerad för sitt uppdrag. Utskottet anförde vidare följande.

Överförmyndarens uppgifter är redan i dag i många avseenden krävande och genom propositionsförslaget tillägs överförmyndaren ytterligare upp- gifter. Sålunda fordras först och främst kännedom om tillämplig lag och författningsbestämmelser. Därvid är framför allt av betydelse FB:s bestäm- melser rörande förmyndarvården och den lagstiftning som sammanhänger därmed. Men även frågor om arvs- och testamentsrätt samt boutredning och arvskifte kommer ofta under överförmyndarens bedömande och kräver hans beslut. Den omfattande kurativa verksamhet som överförmyndaren enligt förslaget skall bedriva fordrar också ingående kunskaper i sociallag- stiftningen och i den kommunalrättsliga lagstiftningen. Vid tillsyn av för- myndares och gode mäns förvaltning skall överförmyndaren framdeles över- väga frågor om försäljning och pantförskrivning av fast egendom. Han skall vidare såsom framgår av vad utskottet ovan anført på ett helt annat sätt än tidigare bedöma frågor om tillgångars placering, om olika värdepappers säkerhet och räntabilitet och dylikt. Ibland består den omyndiges eller bort- tavarandes tillgångar av en affärsrörelse och på landsbygden är det ofta fråga om skötsel av en jordbruks- eller skogsfastighet. Även i dessa fall skall överförmyndaren ha förmåga att tillse att förmyndaren eller gode man- nen sköter egendomen på ett sätt som främjar den omyndiges eller bort- tavarandes rätt. Nya krävande uppgifter är vidare att bestämma om arvode till förmyndare och gode män samt att avgöra i vilken mån dessa arvoden skall betalas av allmänna medel. Överförmyndaren skall vidare kunna be- döma om skäl för omyndighetsförklaring inte längre föreligger. Överför- myndaren skall också uppträda i och föra talan vid rätten i olika ärenden som rör förmynderskapen.

Vad utskottet nu anført visar att det är önskvärt att överförmyndare och ledamot i överförmyndarnämnd har den erfarenhet och de kunskaper som motionärerna förordat. Ett av syftena med den föreslagna reformen av över- förmyndarorganisationen är också att få kvalificerade personer som över- förmyndare. Som utskottet i det föregående antytt kan det vidare vid val

av ledamöter i överförmyndarnämnd vara lämpligt att ledamöterna har skilda erfarenheter och kunskaper.

Utskottet anser emellertid i likhet med föredragande statsrådet att man inte i lagen bör uppställa krav på formell kompetens eller i övrigt säga något om överförmyndarnas kunskaper eller erfarenhet inom olika områden. Enligt utskottets mening får den omständigheten att överförmyndare och ledamot av överförmyndarnämnd väljs av kommunfullmäktige utgöra tillräcklig garanti för att till dessa uppdrag utses personer som kan anses lämpade för uppdraget. Utskottet utgår vidare från att man härvid kommer att beakta vad föredragande statsrådet och utskottet anfört om vilka fordringar som bör ställas på innehavare av nämnda befattningar.

Utskottet

Riksdagen antog år 1974 förslag till ändringar i reglerna om förmynderskap. Ändringarna, som träder i kraft den 1 januari 1976, innebär bl. a. att överförmyndarna får vidgade uppgifter. Sälunda läggs prövning av tillstånd till förvaltningsåtgärder, t. ex. försäljning eller pantförskrivning av fast egendom, i sin helhet på överförmyndarna. När det gäller placering av omyndigs medel innebär lagändringarna att överförmyndarna på ett helt annat sätt än tidigare har att ta ställning till vad som kan anses vara värdesäkra tillgångar. Vidare skall överförmyndarna framdeles alltid ge rätten förslag på förmyndare. Överförmyndarna skall dessutom årligen granska förmynderskapen och se om de som är omyndigförklarade alltjämt behöver vara detta. Överförmyndarnas kontroll av förmynderskapen skall vidare framgent inte bara avse den ekonomiska förvaltningen utan också innefatta en tillsyn av att förmyndarna i erforderlig utsträckning sörjer för den personliga omvårdnaden av myndlingen. Slutligen åligger det överförmyndarna att i fortsättningen bestämma arvode till förmyndare och gode män samt att avgöra i vilken mån arvoden skall betalas av allmänna medel.

Mot bakgrund av det anförda yrkas i motionen att riksdagen skall begära att regeringen låter genomföra och med statliga medel bekosta nödvändig vidareutbildning av redan verksamma eller under året valda överförmyndare samt att detta sker i så god tid att överförmyndarna hunnit genomgå utbildningen före den 1 januari 1976.

Utskottet underströk vid föregående års prövning av lagförslaget att det är angeläget att överförmyndare och ledamöter i överförmyndarnämnd är väl kvalificerade för sitt uppdrag. Utskottet är därför nu i och för sig positivt inställt till motionärernas tanke att överförmyndarna bör beredas möjlighet till vidareutbildning. Enligt vad utskottet erfarit kommer också Föreningen Sveriges överförmyndare att för sina medlemmar ordna viss sådan utbildning.

När det gäller motionärernas konkreta yrkande vill utskottet emellertid erinra om att samtliga överförmyndares tjänstgöringstider upphör vid utgången av år 1975. Val av nya överförmyndare kommer sannolikt inte att äga rum förrän under senare delen av hösten 1975, varför någon utbildning

av nya överförmyndare inte kan hinna genomföras före årsskiftet 1975-1976. Härtill kommer att överförmyndarverksamheten i fortsättningen helt skall bekostas av kommunerna. Det kan följaktligen inte rimligen åvila staten att sörja för utbildning av överförmyndare. Utskottet kan därför inte tillstyrka bifall till motionsyrkandet.

Avslutningsvis vill utskottet emellertid framhålla att det uppenbart torde finnas ett behov av utbildning av överförmyndare. Med hänsyn till vad Kungl. Maj:t och riksdagen föregående år anförde om behovet av kvalificerade överförmyndare och till vad utskottet ovan anført utgår utskottet från att kommunerna kommer att tillse att överförmyndarna får erforderlig information och utbildning. Utskottet vill peka på att sådan utbildning lämpligen torde kunna komma till stånd genom Kommunförbundets försorg.

Utskottet hemställer på anförda skäl
att riksdagen avslår motionen 1975:326.

Stockholm den 25 februari 1975

På lagutskottets vägnar
IVAN SVANSTRÖM

Närvarande: herrar Svanström (c)*, Hammarberg (s)*, Lidgard (m), Sundelin (s), fru Åsbrink (s), herrar Sjöholm (fp)*, Andersson i Södertälje (s), Torwald (c), Olsson i Timrå (s), Winberg (m)*, fru Nilsson i Sunne (s), herrar Olsson i Sundsvall (c), Israelsson (vpk), fru Tillander (c) och fru Karlsson (c).

*Ej närvarande vid betänkandets justering.